

POPOTNIK.

List za šoló in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Kelsestrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu. — Šolsko sadno društvo. — Drob-
tince. — Književna poročila. — Listek. — Dopisi. — Razne. — Inserati.

Posamne misli o vzgoji, pouku in učiteljstvu.

Piše Armin Gradišnik.

(Druga serija.)

1.

„Bog strahuje, kogar ljubi,
Križev daje mu, nadlog:
Rekel skoraj brez strahu bi,
Da prerad ima nas Bog!“

Živimo v 19. steletju, v dobi inteligence in — kapitala. Res ogromen je napredek, ki ga je naredilo človeštvo v zadnjih desetletjih! Epohalne iznajdbe, povsem nova prometna občila, razkritja do pred kratkim še popolnoma nepoznanih pokrajin naše zemlje — to vse vzročilo je, da smo dandanes uže vajeni iznenadenja in — prevar.

Osobito mi učitelji, ki orjemo duševno ledino ter polagamo temelj razboritosti človeški, smo se uže tako privadili raznim prevaram ter nenadnim odlokom, da pač lahko rečemo: „*Nas ne more nič več iznenaditi!*“ Osoda kaj neusmiljeno udriha po našem stanu. Pa uže mora tako bití, Bog uže vé, zakaj nas tepe. Sicer so stari Rimljani o onem, ki se je posvetil odgojništvu, mislili, da ga Bogovi črté, a mi kristjanje smo pa ravno nasprotnega mnenja: Bog nas ljubi!

Pa čemu to tarnanje?

Nadobudno novo leto je dospelo, vsakdo se ga je radoval, češ, prineslo nam, bode boljsega, nego preteklo. Moremo li gojiti to prijetno nado tudi mi ljudski učitelji?

V nedavno minulej sesiji deželnega zbora Štajerskega predlagala se je po dež. odboru visokej zbornici novela o premeščenju ljudskih učiteljev s kraja v kraj in sicer v smislu, da bi v to bil dež. šolski svet s a m pooblaščen, *ne da bi mu bilo pri tem se brigati za mnenje krajnega ali okrajnega šol. sveta, v čegar področje ravno pripada prestavljenec.* Novela le-ta se je sicer do prihodnje sesije zopet vročila dež. odboru, ne vemo torej še, kaj bode ž njo. A vsekako pomenljivo je uže to, da se je tako stilizovan postavni predlog mogel v sedanjem naprednem času — ob koncu 19. stoletja — staviti!!

Če bi omenjena novela res postala zakon, kakošnih nasledkov se nam je nadejati od nje?! Nikdo vsem ugajati ne more, sam ljubi Bog ne more ustreči vsem ljudem!

Drug prizor!

V minulej zadnje sesiji deželnega zbora istrskega bilo je mimo družih šolstvo zadevajočih stvari tudi razgovarjanje o povišanju plače tamošnjim podučiteljem. (Podučitelji v Istri dobivajo po 300 gld. plače na leto.) Vrli gospod prof. Spinčić, ki je tudi dež. poslanec, se je prav gorko potegoval za uboge učitelje, a ni našel milosti pri lahonski večini. Špinčić dejal je mej drugim: Deželni sluga ima na leto 365 gld. ali ne zasluži vsaj toliko tudi učitelj? — Na to predlaga nek dr. Campitelli, naj bi se dalo podučiteljem in podučiteljicam letne podpore (!) 60, odnosno 48 gld. Pač je vrli boritelj in poslanec Laginja laškega doktorja opozoril, da ima leto 365 in ne 360 dni ter da bi vsaj po 1 gld na dan učitelju sigurno ne hodilo preveč; a opomnja le-ta bila je brezvspešna. C—ev predlog je obveljal. In če bi vsaj ta „podpora“ bila zanesljiva! A mabinacije Isterskih lahonov so preznane.... Vidite, dragi kolege, tako se godi našim Isterskim sotrudnikom! Kaj ne, prav mične razmere?!

In na Kranjskem?

Leto za letom prosijo tamošnji ljudski učitelji, povišanja svojih plač, a ravno tako jim veleslavni deželni zbor prošnje leto za letom odreka. Tudi v zadnjem zasedanju dež. zbora kranjskega so se odklonile vse jednake prošnje. A učitelji kranjski slišati morajo uže par let najbolj neopravičena očitavanja: da ne spolnujejo svojih dolžnosti, da se ukvarjajo več z drugim, nego s šolo i. dr. Seveda jih vedno „naši“ poslanci zagovarjajo in na podlagi uradnih izvestij nasprotnikom dokazujejo, da je vse njihovo govorčenje le prazno natolcevanje. A opozicija kranjska v deželnem zboru, t. j. nemška stranka sistematično postopa v napadanju ljudskega učiteljstva, češ, „aliquid semper haeret“ ter slednje leto pride na dan z novim „schlagerjem“. In kdo trpi, kdo se pokori za to? Ubogi učitelj!

Li niso po vsem tem osnovane naše uvodne vrstice? Le preveč, kajti učitelj res je — trpin.

„Šolsko sadno društvo“

Spisal Tom Grah, učitelj v št. Jurju ob j. ž.

Od znanega Bismarkovega krilatega izreka, „da je nemški školnik premagal francosko vojsko“, pa do danes, se je v zadevi učiteljskega stanu marsikaj na slabo obrnilo. Tedaj je bil učitelj na vrhuncu svoje pravične veljave, danes pa se njegova zvezda že vidno premakuje iz cenita.

Nikjer se namreč bolj ne vidi kakor baš v Nemčiji, da je plača učitelja nehvaležnost. Sicer pa tudi pri nas še znani grški izrek ni prišel ob veljavo. Učitelji smo rojeni, da trpimo! Da pa v trudapolnem poklicu ne obnemoremo, potreba nam je vedrila, krepčila zunaj šole.

Eno takih krepčil, ki pomaga učitelju pozabiti nezgode svojega stanu, ob enem pa olajševati delo pri odgoji mladine v šoli — je sadjereja.

Sadjereja prav za prav ni delo, ampak igrača in zabava v veseli vigredi, ako smo se le malo ž njo seznanili in si prizadevali jo v pravo tir spraviti. In če priznavamo, da je ona podobna izrejevanju otrok v šoli, tako smelo trdim, da nobenemu drugemu stanu bolj ne pristuje, kakor učiteljskemu. Sadonosniki lepšajo okolico in jo ohranijo zdravo. In kolikokrat nadomesti pri šolskih otrokih sadje kruh! Ker je to istina, ni li naloga učitelja, da se za sadjerejo briga? Kdo pa je v fari na deželi tudi bolj sposoben, kakor učitelj, da sadjerejo goji? Se li ni učil sadjereje za to, da jo dejanski izvršuje?

Toda žal, da se v 16 letih, kar namreč obstoje nove šolske postave, z zelo malimi izjemami v sadjereji ni toliko storilo, ko bi se bilo z ozirom na imenitnost tega predmeta storiti moglo, zato ker se ni storiti dalo. Šolski vrti (t. j. vrti pri šoli) z ozirom na njihovo površje komaj zadostujejo, da si učitelj kuh. zelenjad v njih prideluje. Kje pa se naj še drevesa izreajo?

Misli se, da bodo enkrat odrasli otroci sadjerejo bolj gojili. Temu tudi jaz ravno ne oporekam, toda kje je še vse to? In ali še bodo oni tedaj to dovolj vedeli in uporabiti znali, kar so v otročjih letih slišali? Le ozrimo se malo po kmetijah! Največ zadržuje napredek v sadjereji žlahtnenje dreves. Kolikokrat mi je rekel kak kmet: „Ko bi mi le kdo cepil! Jaz sicer znam sam, ali moja roka je pretežka in trda (nož pa preskrhan), ter se mi le včasih kaj prime.“ Ravno to in še kaj družega pa je krivo, da se veselje do drevo-reje zgubi in tako ostane zopet vse pri starem. To, dragi, mi je iz skušenj znano in ako se sadjerejo na kak drug način ne poprimemo, preverjen sem, da bode s sadjerejo čez 30 let ravno tako stalo, kakor je sedaj.

Primerjajmo dalje našo še neobsajeno zemljo z velikostjo sedajnih drevesnic in zapazili bomo takoj, da so slednje komaj velike dovolj, da nadomestujejo onemogla, stara drevesa z mladim.

Na Spodn. Štajerskem imamo sadjerejsko šolo, katera stane deželo vsako leto veliko tisočakov. Prašajmo pa, koliko drevja je od tam v katero faro dospelo? — Kmet namreč nima denarja za draga drevesa. Kaj pa Cesarjevič-Rudolfovo društvo za Spodnji Štajer. Če li ne zamore to v tej zadevi kmeta podpirati, oziroma pokrajinam izrediti potrebnega mladega sadnega drevesa? — Mi odgovarjamo z Ne! Kajti to ne more biti delo posameznih, k temu ne zadostuje samo en vrt, ampak to ima biti delo vseh, to zahteva prostora za izrejo dreves pri vsaki pošteni kmetiji.

Ne zanašajmo se toraj le na druge, kajti zaman bi od njih, ako ravno se trudijo izdatne pomoči pričakovali. Ali pa kdo meni, da bodo razni vrtnarji, ki pridelujejo sadno drevje zaradi dobička, sadjerejo povzdignili? Že enkrat smo omenili, da kmet za drago drevje nima denarja; saj mu ga še za sol mnogokrat primanjkuje.

Treba bode torej misliti na druge pripomočke, kako sadjereji na noge pomagati in pri kmetu veselje do nje vzbuditi: V to pa nihče ni bolje poklican kakor učiteljstvo. Da dragi tovariši, lahko si postavimo lep spominek v zgodovini našega ljudstva, katerega lega, podnebje in zemlja se tako priklada za okusno

sadje. Le pomislimo, kako ubog še vtegne postati naš kmet, ko mu uš zadnji trs pokonča.

Bolj ko sem vse to premišljeval, bolj me je gnala misel, da se v ti zadevi izdatna pomoč najti mora, ako si vsi poklicani činitelji sežejo po bratovsko v roke in se vzajemno poprimejo dela.

Naš kmet se mora dovesti do tega, da se začne za predmet v resnici zanimati. To pa se bode, ako ima dovolj lepih izgledov in pa vsakostranske djanske izpodbude, katera se pa najlože podeli ali v osebnih pogovorih ali pa po društvenih predavanjih s praktičnimi demonstracijami. Tako ali tako pa je treba ožje dotike s kmeti, katera pa naleti mnogokrat na opovire, ki se tako lahko ne dajo odstraniti. Le učiteljevi djanski vspehi in trdno zaupanje v njegovo človekoljubje počasi kmeta privabijo, da se nam zaupljivo bliža in nas posluša. Vse drugo je zdaj odvisno od strokovnjaške izurjenosti in taktnega postopanja.

Pisatelju teh vrstic se je na tak način posrečilo pred enim letom vstanoviti „občinsko sadno društvo“, katerega vspehi ga po enoletnem obstanku z veseljem navdajajo. In da v kratkem povem, namen tega spisa je, prigovarjati svojim č. tovarišem, da tudi oni ustanovljajo taka društva, katera bi se pa lahko namesto „občinska“ imenovala „šolska sadna društva“. Da se jim delo polajša, pridenem spisu naša uradno potrjena pravila, katera po mojem mnenju in po dosedanji skušnji za tako društvo popolnoma zadostujejo.

To društvo vodi učitelj in ker ima delo in skrb, naj se mu privošči vsaj tudi priznanje, zahvala in mogoče da tudi od strani oblastev zaslužena nagrada. Vsaj vsakega človeka in tako tudi učitelja goni k delu neka notrajna moč da ne opeša za občo korist in ni veliko, ako tirja zase konečnega priznanja.

Toraj dragi kolegi na noge! Poglejmo na sadno razstavo v Mariboru, koje so se učitelji tako mnogobrojno vdeležili in želi zato občega priznanja; kako pa bode še le veselo in za vsakega učitelja ponosno, ako bomo znali kazati, da ni le razstava, ampak da je tudi sadje učiteljev trud!

Toraj snujmo šolska sadna društva! One bodo nam v veselje, šoli in ljudstvu pa v veliko korist. Društvenikov dobodete zaradi male društvenine dovolj in je le v začetku potreba, posestnika malo na to prigovarjati. Tudi podporni udje, kateri so posebno v začetku potrebni, bodo se našli.

Naj še na kratko omenim, kako se vse to najlože izpelja. Kdor pa želi bolj natančnih pojasnil, mu tudi z veseljem postrežem.

Omeniti mi menda ne bo treba, kako je postopati da se društvo ustanovi?

Ko pa se je dobila pravica za društvo, se skliče občni zbor, kar se najložej pri cerkvi oznani. Pri tem se vpisujejo udje in pobere društvenina. Dalje je treba priskrbeti 2 letnih divjakov, kateri se cenó razdele mej društvenike. Prvo leto se že skrbi, da se naredi semenska šola, da se drugo leto že lahko domači divjaki rabijo.

Divjaki se od udov po kuhinjskih vrtilih porazsade (krog plotu, gredic in potov). Da bi se na eno gredo vsi divjaki zasadili, ne priporočam.

Po velikosti vrtov si jih lahko en posestnik naroči od 50—300, kateri se lahko še tisto poletje okulirajo. Z malim trudom priraste iz njih v 5 letih

25—150 gld vrednosti. Razun tega pa petržilj, salata, zelje itd. vse eno raste, kajti v prvih letih se drevo v vrtu veliko ne pozna in v 5. ali 6. l. tudi dosta sence ne dela, potem pa se tako presadi na svoj stalni prostor.

Koliko udov se naj za eno leto sprejme? Jaz sem jih imel 30, kateri so si 3400 divjakov zasadili. Te je moj delavec, ako ravno še ne dobro vaje v 14. dneh okuliral. Ker drevje v vrtu 5—6 let raste, razdelim tudi ude v 5—6 turnusov, da po tem času stari ud, ko je prvo drevje presadil, misli na novo nasaditev. Lahko se zračni, koliko dreves učitelj v 6 letih svoji fari izredi. Ni preveč, ako rečemo, da je drevje vsakih 6 let 10.000 gld. vredno in ako deluje 18 let, koristil je necenljivo in se lahko ponaša, da si je že s tem zaslužil svoje pičlo plačilo.

Za semensko šolo vzamem blizu svojega stanovanja v najem 1 ogon dobre zemlje in ga razdelim v 3 dele tako, da pride vsako leto $\frac{1}{3}$ divjakov udom na razpolaganje. Iz tega ogona pa se potem ne dajejo več divjaki, ampak vse je že okulirano in tako dobe udje požlahtnjeno drevje v roke, katero še potem 3 leta v vrtilih raste. Ne vem še natanko, koliko krajerjev tako drevesce stane, a če vse premislimo kako mali so vsi ti stroški, ne bode preveč če rečemo, da dobi kmet to drevje skoraj podarjeno. Da so drevesca na ogonu gosto posajena mi ni treba omenjati in tako se tudi velikost ogona ravna po potrebi množini drevesc. Ko sem si vse tako uredil in enega priučil ki mi delo zvršuje, tedaj se bo videlo, kaj eden sam v fari storiti, koristiti zamore. Videlo se bode dalje, kako se kmetje za sadjerejo zanimati začenujo — kajti vsi so v družbeni zvezi, kakor kolesca ene ure.

Toraj dragi mi tovariši, prosim vas še enkrat. ne zamujajte dalje dragega časa, poprimite se dela še letos. Če nimate od otrok dovolj nabranih pešek, kupite si jih par kg., kakor tudi divjake. Ustanovite „Šolsk. sadna društva“ v svoje veselje, v našo enkratno priznanje, hvaležnost in ponos — ubogemu kmetu pa v gmotno srečo!

Pravila za „Šolsko sadno društvo“

§ 1. Sedež šolskega sadnega društva je v NN.

§ 2. Namen tega društva je v okolici k n. n. šoli spadajoči društvenikom v njih navadnih kuhinjskih vrtilih sadonosno drevje izrežati in tako omogočiti naglo, izdatno razširjenje taistega v šolsk. okolici po zelo nizki ceni, kakor tudi obuditi večje zanimanje za sadonosnike in sadonosno drevje sploh, ter podučevati pri zborovih sejah društvenike v sadjereji.

§ 3. Ud tega društva sme biti vsak tukajšne šole okolčan, ako v blagajno plača najmanj 20 kr. na leto, kateri letni znesek pa sme občni zbor po potrebi znižati ali zvišati. Sprejmejo pa se tudi podporni tukajšni in zunajni udje, katerih doneski so zaradi dobrega namena prostovoljni. Pravi ud plačuje vsaj 5 let društvenino.

§ 4. Udje tega društva delujejo za izrejo sadnih dreves vzajemno, ter si izvolijo načelnika, blagajnika in odbornika na eno leto. Ti trije so društveno načelništvo.

Načelništvo sklicuje zborove seje in potrjuje društvene račune. Načelnik preskrbuje vsa društvena opravila brezplačno, ter je ob enem tudi tajnik.

Društvo zastopa na zunaj načelnik. Društvena pisma, zadevajoča društvo, podpisuje načelnik in blagajnik ali odbornik.

5. Društvo divjake ali pa tudi požlahtnjena drevesca svojim udom pre-skrbuje po kupni ceni; pri ugodnih društvenih razmerah se pa tudi brezplačno razdele.

Sprejeto drevje ima vsak ud v svoj vrt zasaditi.

§ 6. Načelnistvo skrbi, da se zasajeni divjaki požlahtne in pozneje opravi-
vijo brezplačno.

§ 7. Načelnik ima skrb, da si izučí eno, po potrebi tudi več oseb, katere
bodo znale žlahtniti divjake društvenim udom proti plači.

On vodi tudi pregled vseh nasadb, nadzira delavce ter vodi račune.

Blagajnik plačuje po sklepu načelnistva iz vzajemnega premoženja vse
društvene potrebe.

§ 8. Vse drevje v vrtu društvenega uda je njegova last, ter ga sme po
svoji volji rarsaditi, ko doraste. Vsakemu udu se od strani društva vsaj eno
dorašeno drevo iz njegovega vrta na odmerjen prostor udovega posestva
brezplačno presadi.

§ 9. Društvo zboruje dvakrat na leto in sicer enkrat v jeseni in drugič
v spomladi.

§ 10. Za vsako zborovanje priredi načelnik en podučljiv govor o sadje-
reji, ter poroča o društvenih rečeh.

§ 11. Vsak ud plačuje v § 3. določen letni znesek, ter je zavezan
društvene težnje povsod po svoji moči podpirati. Zato pa ima pravico posluže-
vati se vseh društvenih sredstev po dovoljenju načelnistva, prihajati k zborom,
pri teh govoriti, predloge staviti, glasovati, voliti in voljen biti.

§ 12. Pri glasovanju o društvenih zadevah odločuje absolutna večina
glasov.

§ 13. Mogoče razprtije med dvuštveniki samimi, ali med temi in načel-
nistvom o društvenih zadevah poravnajo trije od društva v to voljeni udje, ka-
terih odločitvi se imajo stranke brezpogojno udati.

§ 14. Društvo se neha, ako nima vsaj 6 udov, ali če $\frac{2}{3}$ pri občem
zboru navzočih udov razdruženje društva sklenejo.

§ 15. Ako se to društvo neha, se ima vse društveno imetje med tadajne
društvenike enakomerno razdeliti.

Drobtinice

za zgodovino slov. šolstva.

Matej Slekovec.

(Dalje.)

Precej staro šolo ima sv. Benedikt, kajti omenja jo že nek zapisnik
od l. 1738. Učiteljval je ondi takrat Franc Ganster, l. 1703. v Cmureku
rojen, od katerega zapisnik od l. 1741. pravi, da je otroke marljivo podučeval
in za to pšenico in mošt pobiral. Kako dolgo je ondi služboval, ni znano. L.
1798. prišel tje Tomaž Zernec, rojen l. 1772. v Polickem vrhu, ki je o
priliki škofovega obiskovanja l. 1811. izpovedal, da ima po zimi 39, po letu pa
20 otrok v šoli.

Pri Negovi imenuje se učitelj l. 1737., namreč Koloman Faber. Do-
tični zapisnik pravi o njem, da je bil l. 1701. pri sv. Lovrencu blizu Ptuja
rojen in da je ne le kot orgljar in cerkovnik, ampak tudi kot učitelj svoje

dolžnosti hvalevredno opravljal. L. 1800. začel je pri Negovi učiteljovati domačin Matija Bizjak, rojen 12. febr. 1773, ki je l. 1811. imel 40 učencev. Umrl je 90 let star 26. febr. 1863.

Snažnobela cerkev sv. Antona v Slov. gor. zidana l. 1526. je bila blizo 100 let podružnica sv. Benedikta. A v začetku sedemnajstega stoletja postala je samostalna župnija z lastnim dušnim pastirjem ter je že rano tudi učitelja imela. L. 1722. imenuje se Andrej Pukl, katerega ime se še nahaja v zapisniku od l. 1741. Bil je domači rojak in l. 1688. rojen. Početkom devetnajstega stoletja učiteljeval je pri sv. Antonu Ptujčan, Jožef Schönwetter, pa učilnica je bila v tako slabem stanju, da je l. 1811. moral s podučevanjem prenehati. Ko so pa čez dve leti bili novo učilnico postavili, podučeval je v njej njegov sin, Martin Schönwetter do l. 1817. Takrat se je preselil k sv. Trojici, na njegovo mesto pa je prišel iz Ormoža zgoraj omenjeni Tomaž Regholec.

Uro hoda od sv. Antona proti jugu je cerkev sv. Andraša. L. 1757. je dobila samostalnega dušnega pastirja, Matija Štrucea, ki je za orglarja in cerkovnika sprejel Gregorja Slačka, rojenega pri sv. Benediktu. Pa zaradi pomanjkovanja sposebne sobe začela se je šola še-le l. 1813. Takratni župnik Tomaž Veršič je dal učilnico postaviti in ker 80 letni organist, Gregor Slaček za učitelja ni bil sposoben in ga tudi z ozirom na to, da je 56 let v zadovoljnost vseh faranov svoje dolžnosti opravljal, niso mogli in smeli odstraniti, bil je na novoustanovljeni šoli provizoričen učitelj nastavljen.

Preden se dalje proti Ptuju pomaknemo, podajmo se po Pesniških travnikih še k sv. Trojici. Ondi najdemo l. 1811. dva učitelja, namreč Antona Senekoviča, ki je že od l. 1786. tam služboval, in domačega rojaka, Janeza Pučka, ki je od l. 1809. onemoglemu Senekoviču podučevati pomagal. L. 1817. je prišel tje od sv. Antona Martin Schönwetter, ki je 4. decembra 1859 umrl.

Ob Pesnici stoji cerkev sv. Bolfanka, pri kateri je l. 1790. bil samostalen dušni pastir nameščen, namreč Janez krst. Herič. Brez dvoma začela se je takrat tudi ondotna šola, v kateri je l. 1811. podučeval Urbančan, Mihal Belec 30 otrok. L. 1820. učiteljeval je tam Janez Rojko, ki je 6. maja 1860 umrl.

Bolfenčanov sosedi proti jugu so Urbančani. Sv. Urban, lična cerkvica od Ptuja dobro poldrugo uro oddaljena, bila je dne 25. oktobra 1519 od lavantinskega škofa Lenarta posvečena. Do l. 1596. je bila podružnica ptujaska in eden mestnih kaplanov je hodil po nedeljah in praznikih tje božje službe opravljat. Omenjenega leta pa je prišel tje prvi samostalni dušni pastir, Ožbald Pernauer, ki je bil 14. aprila 1591 v mešnika posvečen. Kako pa se je imenoval prvi učitelj pri sv. Urbanu? Na to vprašanje menda ne bo nikdo tako hitro zanesljivega odgovora našel, kajti razni zapisniki o učiteljih imajo primeroma le malo opazk. Učitelj pri sv. Urbanu omenja se prvokrat l. 1767. Jareninčan, Jurij Perger, ki je še l. 1783. ondí služboval. A ker zapisnik od l. 1770. in 1783. pravi, da noben otrok ni šole obiskoval smemo pač sklepati, da je prvi začetnik šole pri sv. Urbanu bil slavnoznani Leopold Volkmer, ki je v septembru l. 1784. tje za kaplana prišel. Njegova beseda je

farane za šolo toliko ogrela, da so otroke marljivo v šolo pošiljati začeli. In ravno po Volkmerju je urbana šola daleko zaslovela, kajti nekateri njegovih učencev so postali imenitni možje. Eden teh je bil tudi učitelj sin, Alojz Perger, rojen pri sv. Urbanu 11. avgusta 1776 ob 11. uri v noči. Ker je fantek bistro glavico imel, uvrstil ga je Volkmer med svoje učence, katere je za latinske šole pripravljaj. In zares — seme, katero je bilo pri sv. Urbanu v mlado srce vsejano, rodilo je poznej obilen sad; — Alojz Perger je postal učenjak, kakoršnih naša domovina malo šteje. Govoril je skoraj vse evropske jezike, spisal turško slovnico in primerjalni slovar slavjanskih jezikov ter nabral mnogo jezislovnega in zgodovinskega blaga. Ta mož, eden izmed onih, ki so v začetku sedanjega stoletja narodno zavest štajerskih Slovencev budili in na katerega smemo po pravici ponosni biti, umrl je kot oskrbnik in krajni sodnik grajščine na Noričkem vrhu blizu Radgone, 63 let star, 14. aprila 1839.¹⁾

Oče njegov, Jurij Perger je učiteljeval pri sv. Urbanu do l. 1790., potem pa se je preselil v Žetale. Na njegovo mesto je prišel Janez Jurij Den k, rojen 1769 v Lučanah, ki je še o smrti Volkmerja ondi služboval in s svojim sinom Jožefom po njem 40 gld. podedoval. L. 1811. je 20 učencev hodilo v šolo, ki je bila v slabi mežnariji. Še-le l. 1829. so postavili učilnico, ki je bila v novejših časih zopet povečana. Denkov naslednik je bil Janez Jurij Laschan z.

O Volkmerjevem delovanju pri sv. Urbanu in o njegovem književnem blagu donášal je „Popotnik“ l. 1885. iz spretnega peresa veleučnega prof. g. dr. Paj e k-a zanimive sestavke. Ker pa Volkmerju v zgodovini domačega slovstva in šolstva gre eno prjih mest naj kot dostavek k životopisu tega slavnega moža dodamo tukaj nekatere drobtinice, nabrane iz ljutomerskih matie.

G. dr. Pajek-u se je iz Ljutomera poročalo, da je krstna matica od l. 1733. do 1745. in ž njo tudi uradna beležka o rojstvu in krstu Volkmerjevem izginola. Toda ona se ni poizgubila, ampak je ležala v župnijskem arhivu med raznimi zapisniki in listinami in pisatelju teh vrst se je posrečilo pri pregledovanju tamošnjega arhiva zaslediti jo. V njej je o rojstvu in krstu našega pesnika to-le: „1741 13. Oct. (Ex oppido) Baptus é Leopoldus, filius legitimus Dni Antonii Folkmer, artis sutorinae Magistri et eius conjugis Dnae Annae Mariae, natae Eben Reichin a R. D. Antonio Glavatsh, patrinis levantib. Nobili Dno Mathia Petek et Nobili Dna Theresia Geistin.“

Leopold Volkmer jo bil toraj rojen l. 1741. 13. oktobra, ki je bil takrat petek. Krstil ga je Anton Glavač, od nov. 1740 kaplan v Ljutomeru, kjer je služboval do maja 1744. Umrl je kot župnik pri sv. Marjeti niže Ptuja februarja 1769.

Volkmerjev boter, Matija Petek, je bil oče takratnega župnika Ježefa Matije Petka, večletni župan in eden najodličnejših tržanov; umrl je 79 let star, 18. nov. 1746.

Botra Treza Geist je kot soproga tržana in oskrbnika admontskih vinogradov v ljutomerskih goricah, Janeza Geist-a bila mati slavnega benediktinca Gebharda Geista²⁾. Umrla je, 57 let stara 3. aprila 1756.

¹⁾ Več o njem glej: Kres IV. 57 in 311.

²⁾ Macun, književna zgodovina.

Oče našega pesnika Anton je bil čevlarski mojster in kakor Š. Povoden v svojem spisu: „Bürgerliches Lesebuch“ na strani 557 pravi, rodom „Slezak“. Kajti bil je kot zakonski sin Tomaža in Lize Volkmer rojen l. 1701. v Kladskem ob reki Nisi, glavnem mestu nekdanje grofije Kladsko (Glaz). Ta grofija ležeča med Moravskim, Českim in Sleškim je do l. 1742. spadala pod Avstrijo, a omenjenega leta si je tudi njo pruski kralj, Friderik II. prisvojil in njo vsled berlinskega miru s Sleškim združil.

Kot izurjen čevljar je prišel v Ljutomer, kjer si je 23. maja 1735 vdovo Marijo Milner v zakon vzel. Poročna knjiga ima o tej poroki to-le:

„1735 23. Maii copulatus é Dnus Antonius Volkmer, mechanicus artis suturinae ex comitatu Glazensi eademque civitate Thomae Volkmer et Elisabeth defuntorum filius cum Maria Dni Francisci Milner relicta vidua ex oppido a Rdo Dno Mathia Josepho Petek, Parocho, test. Dno Antonio Paltauff et Dno Urbano Kobal.“
(Dalje sledi.)

Književna poročila.

„Kmetijsko berilo“ za nadaljevalne tečaje ljudskih šol in gospodarjem v pouk po nalogu vis. c. kr. kmetijskega ministerstva spisal E. Kramer, ravnatelj deželne kmetijske šole v Gorici. Založil in tiskal V. Dolence v Trstu. Cena 50 kr. s poštino 55 kr.

Kak namen ima ta knjiga, zvedamo najbolje iz predgovora pisateljevega, ki pravi: Pred tremi leti naročilo mi je visoko c. kr. ministerstvo kmetijstva, da bi spisal knjižico, katera bi obsegala glavna vodila iz vseh kmetijskih strok, in to s posebnim ozirom na kmetijske razmere na Kranjskem, Primorskem, spodnjem Štajarskem. Po navedenem naročilu morala bi knjiga biti za učitelje pri poučevanju v kmetijstvu na osnovnih šolah kot vodilo ter da bi se na takih nadaljevalnih tečajih, ki se opirajo na večrazredne osnovne šole, mogla rabiti kot učna knjiga (berilo), naj bi pa bila tudi praktičnim gospodarjem v pouk. Knjiga bodi pisana popularno, to je ljudstvu razumno, naj ne šteje čez 16 tiskanih pol in poda naj vse kmetijske stroke. Tako je bilo naročeno. — Vsakemu bode jasno, da je zelo težko ustreči vsem tem zahtevam in vendar je g. pisatelj rešil popolnoma svojo nalogo. Vse kmetijske stroke obdelati na 16 tiskanih polah, je gotovo zelo težavno, kajti knjiga ne govori le o rastlinskem življenju, o zemlji o gnoju, o kmetijskem orodju, o setvi, o obdelovanju zemlje, o pridelovanju poljskih rastlin, ampak tudi o pridelovanju zelenjave, o sadjarstvu, o vinogradstvu in kletarstvu, o gozdarstvu in živinarstvu. Vse te stroke pojasnjuje knjiga v trinajstih poglavjih na 245 straneh.

Ce premislimo, koliko se da pisati v tej ali oni stroki, tako na pr. v sadjarstvu, govedarstvu, kletarstvu itd., o katerih strokah imajo Nemci že cele kompandije, ki štejejo po tisoč in tisoč strani, preverjeni smo, da je zelo težavno danes podati jedno ali drugo stroko tako na kratko.

Mislimo pa, da je g. Kramer to obširno tvarino zelo praktično in prav dobro obdelal. V tej knjigi govori v vsaki stroki le o najglavnejših stvareh; najprvo daje vprašanje, potem pa odgovarja na kratko, umcvno zanimljivo. Vse nepotrebnosti opušča.

Jezik je čist, saj je korekturo preskrbel pokojni Fran Erjavec; pripoznati moramo, da do sedaj nimamo niti jedne strogo kmetijske knjige, katera bi bila pisana v tako čistem jeziku. Omeniti nam je še, da je knjigo natančno pre-

gledal g. Klodič, vitez Sabladolski, c. kr. deželni šolski nadzornik v Trstu, ki ni le izvrsten pedagog, ampak tudi sam veleposestnik, ki se za napredek kmetijstva zelo zanima.

Slovenske knjige, katera bi obravnavala vse kmetijske stroke na kratko, sedaj nimamo; zadnjo tako knjigo spisal je pokojni župnik Zalokar leta 1854., torej pred 33 leti. Knjiga je tiskana lično in ima 83 lepih podob.

Z dobro vestjo priporočamo torej častitim bralcem najtopleje to lepo knjigo.

—b— („Slovan“.)

Listek.

Brez naslova.

Napisal Ivan Bano.

Bila je nedelja. V jutro je bilo nebo jasno in vsakdo se je veselil lepega dneva, ker po trudapolnem tednu je težko pričakoval dneva Gospodovega — dneva prostega — da si okrepča otrple ude v prostej naravi. Bitje, po božji podobi vstvarjeno, je bilo pa uže mnogokrat goljufano in up se je tudi ta dan pokazal goljufen. Nebo se je zatemnilo in popoldne je jelo liti — liti v tako gostih curkih, da se na sprehod ni moglo misliti. — V posebnej sobi gosp. Antoničeve gostilne se je zbrala mala družba, ki se je štel a inteligenci prijazne vasice na slovenskih tleh. Gospodje so o marsičem govorili: s prva so tožili čez toli kislo vreme, potem so se podali na politično polje in slednjič se je njih pogovor sukal okrog različnih stanov.

„Učitelj biti, je pač najlepše na svetu“, oglasi se g. Blažič; mož nizke postave, širokih pleč in rdečih lic.

„Da, in ko bi imel učitelj vsak dan izvzemši petke in druge postne dni, kos tečne pečenke in kozarec dobrega vina pri kosilu, pa bi ne bilo le najlepše, temveč bilo bi tudi najboljšo, učitelj biti“, odvrne slučajno prisotni učitelj z grenkobnim nasmehom.

„Recite, kar hočete!“ pravi na to g. Blažič, „ložjega in prijetnejšega posla ne pozna svet, kot je ravno učiteljski.“

„O ironija!“ misli si učitelj in nehoté se mu vsilite v njegove sicer prozaične možgane naslednji vrstici:

„Ker puštofe, lumerje mazati zna,

Pa oboz'ga šolmajstra za norea ima“.

„Veste kaj?“ reče možu, „spremite me v duhu po prijetnej poti, katero je učitelju hoditi in prepričali se boste, da svet slabo sodi o učiteljskem stanu.“

„Da čujemo!“ prikima oni. „Čujte tedaj!“, pravi učitelj. „Res prične „magister scholae“ šolo še-le ob osmi ali deveti uri zjutraj; a zelo se motite, ako mislite, da je on do iste ure prost, da se dolgočasi ali pa da si neznosni dolčas preganja z ničevnim poslom. Priprava na svoj posel vzame učitelju mnogo časa; in vendar je potrebna, kajti, ko bi se nepripravljen podal v hram ljudske izomike, bi slabo opravil svoj posel. Da-si dobro pripravljen, mu v šoli dostikrat tudi ne pojde vse gladko in ročno. Boriti se je ubozemu trpinu z nevednostjo siromakov na duhu in včasih tudi s zlobnostjo hudobnih, po zunanem vplivu pokvarjenih otrok. Lep nauk in vzgajanje na podlagi berilnih sestavkov in drugih učnih predmetov sta pri tacih divjakih brezvspešna — zastonj je ves trud! In vesel sme biti, ako mu kateri takih paglavcev še na drug način ne ogreni težkega posla. Sicer ne manjka v šoli tu pa tam tudi šaljivih prizorov, po katerih se mu zopet čelo uglaadi in se ga loti veselost, ki bi morala biti vedna njegova spremljevalka. — Končavši popoldne ob tretji ali

polčetrtri uri svoje opravilo, malo počije in potem se koj poda na drugo delo. Plača je majhna; ž njo mu ni mogoče preživiti sebe in svojo družino in pomagati si mora s postranskimi zaslužki. Poučevati mu je v privatnih hišah do šeste ali celo do sedme ure zvečer. Če je srenjski pisar, se poda v občinsko pisarnico, kjer ga čaka več ali manj različnega dela. Upehan pride, ko ga delopust vabi, domov in kaj malega povečerja. Ne mislite pa prijatelj, da zdaj že počiva; kaj še! Če mu je neskončno dobrotljivi Oče podelil družinico, mu je tudi ž njo se ukvarjati. In da sledi napredku na šolskem polju mora tudi pridno prebirati paedagogične časnike, kar mu pa pred poznim večerom ni mogoče. Tudi se mu je treba poučiti iz političnih časnikov, kako se kolo časa suče, da ga ne osramoti kak bodi priprost človek, ko bi se govorilo o političnem obnebu. Popustivši toli koristno in duba oživljajoče branje, se poda k šolskeji omari, vzame iz nje zvezke in pregleduje s pravilom v roki naloge, ki so jih učenci izdelali. Kako prijetno je to delo! Človek uči, pravi in popravlja; a nekaterim učencem je ves napor bob v steno: isti pogreški se ponavljajo in zdi se, da so le-ti in dotični učenci s klakom spojeni. — Sem ter tje se je učitelju podati v pošteno družbo, da ne postane preenostransk in okorn v obnašanju, mišljenju in izrazu. Toda zato ima le malo časa. Komaj će si more pritrgeti za to kako skromno urico; kajti biti mora tudi organist in učiti in vežbati mladino v cerkvenem petju. Pozno v noč poje, šteje, gosla in spremlja po glasoviru, preden se more vleči utrujen na postelj trpin.

„Prijetno in lahko res ni tako, kakor svet pravi, učitelj biti,“ oglasi se g. Gaber, „a to je dika vašega stanu, da vlada v njem pravo, vzajemno prijateljstvo“.

„Žal prijatelj!“ odreže se učitelj. „da tudi tega mej nami ne najdete. Le nekateri so mej seboj popolnoma odkritosrčni: ničesar si ne zakrivajo, skeleče rane si odkrivajo ter se drug drugemu po moči podpirajo. Največ je pa takih, ki se med seboj zavidajo in svojemu sodrugu, če le morejo, radi škodujejo. Zlasti na večrazrednicah se učiteljstvo mnogokrat mej seboj kavsa. Provročijo pa take prepire učitelji ali pa tudi njih voditelji. V pojasnilo ta-le dogodbica: V nekem kraju si je izprašan podučitelj po izvršenem sposobnostnem izpitu dal napraviti vizitnic in si je pridela naslov „učitelj“. Ker je bil god g. nadučitelja, mu pošlje učitelj kot znamenje spoštovanja in prijateljske udanosti svojo vizitnico. Pa kaj stori g. nadučitelj? Pred naslov „učitelj“ pridene besedico „pod“ in vrne dotičnemu učitelju vizitnico. Žalost obide človeka, ko kaj takega poizvé! Kako taka, včasih strastna, mejsebojna mržnja vpliva na napredek in odgojo malih otrok, se lahko misli. Res imajo otroci majhne oči in kratke misli; a razpor med učiteljstvom kmalu opazijo. Tudi se lahko opazuje, kako se nekateri mestni učitelji — rečem nekateri — šopirijo in povzdigujejo nad kolege na deželi. Zakaj tako? Kaj se ne trudijo učitelji na deželi, da napredujejo; čeravno jim je to mnogo težavniše, kot mestnim učiteljem? Ti gospodje naj se veselijo sreče, da bivajo v mestu; a naj ne zabavljajo učiteljem na deželi, ki mnogo več trpijo, kot oni. To čudno razlikovanje med učiteljstvom je porabil nemški časnik „Heimat“ ter učitelja na deželi, smešno ga naslikavši, zaničljivo opisal. Očita mu, da je mračnjak, ki vedno bolj in bolj nazaduje; da ne dela po lastnem prepričanju, temveč se klanja strogim poveljem nadzornikovim, ki sam ni prevelik prijatelj napredku. Norčuje se iz njega gledé šolske discipline in pravi med drugim: „Ohne Prügel geht es in der Dorfschule nicht; aber er peitscht nicht blind darauf los, sondern führt den Stock oder das wohlgebundene Rütteln mit Methode und — Eins — Zwei — Drei, im guten Takt. So treibt unser guter Dorfschulmeister sein scholastisches Handwerk.“ — Večkrat se je že povdarjalo: učitelji naj bojo med seboj pravi prijatelji in naj opuste abotno razlikovanje; „a vsi dobri sveti so bili do zdaj glas vpijočega v puščavi.“

„Mej vami učitelji, vidim, da ni prijateljstva“, oglasi se g. Mlačen, a imate zato mnogo drugih prijateljev.“

„Malo! malo!“ nadaljuje učitelj. „Med doželsko gosposko jih štejemo pičlo število; a veliko večje je število onih, ki nas „z nebes visocega trona“ nekako pisano in kot „inferiore Wesen“ po strani gledajo. Zlasti so včasih udje kr. š. svetov, ki učitelju radi kažejo, da so njegovi gospodje. Duhovska gosposka nas šteje med „malo ostrgane liberalce“ in govori in piše o nas prepogosto v tem smislu po svojih časnikih. Pred nedavnim časom se je bralo v takem slovenskem časniku, da imajo financi, žandarji in učitelji boljše plače, nego oni. Ni to zaničevanje učiteljskega stanú? Kaj imajo učitelji ž njihovo plačo opraviti? Zakaj upijejo pri vsaki priložnosti na ubozega trpina? — Bralo se je tudi v nekem enakem časniku, da so učitelji nedelavni pustolovci, da se dolgočasijo in o petkih meso jejo. — Ko bi to res bilo, bi moralo biti med učiteljstvom mnogo jedilnih shramb. Na leci se učiteljem očita, da ne odgajajo otrok v krščanskem duhu, da jim ne blažijo srca, temveč jim le razum bistrijo. Je-li to res? Kaj si mislijo stariši, ko to slišijo! — Res so nekateri učitelji provzročili te tožbe; a sklepati iz I na A, se ne vjema z logičnim kvadratom. — Drugi ljudje se učitelju dobrikajo, dokler ga rabijo v dosego svojih namenov; a ko so na krmilu, si mislijo: Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen.“ Slovenski rek: „Dokler konja lové, mu ovsá molé“, ti ljudje praktično uporabljajo.

Prijatelj tedaj, kakor vidite učitelji malo imamo; pa vsaj jih tudi uzor učiteljev, naš spasilatelj Jezus Kristus ni imel. Čeravno Bog in človek skupaj, farizejem, pismarjem in drugim ni mogel ustreči. Križali so ga!“

„Žalostno je to!“ pravi g. Planinar, „in poleg vsega tega ste učitelji v primeri z vašim trudom še slabo plačani. Čital sem, da ste prosili za povišanje dohodkov in da vam se je prošnja zavrnila, ker denarja manjka. Tudi sem v „Jurji s pušo“ gledé rešitve vaše prošnje bral sestavek tragi-komične vsebine.“

„Ljudje, ki imajo posvetovalen glas, ko se govori o zboljšanju učiteljskih plač, pa so tudi surovi“, pravi g. Kovač. „Tam nekje je tak silen možak nad učitelje, ki so se mu priporočevali surovo zarjovel: k financi pojdite! če vam ne zadostuje ta plača.“

„Res je to“ pravi učitelj. „Možak je mislil, da učitelje, zveste sinove slovenskega roda, slepi rumeno zlato; a zmotil se je.“

„Sedaj spoznam“, pravi konečno spreobrnjeni Savel, „da učitelj biti, ni najlepše na svetu.“

„Dal Bog!“ svrši učitelj, „da bi se kmalu na bolje obrnilo“; zakliče družbi srčni „Na svidanje!“ in se poda poln raznih misli proti domu.

Dopisi.

Iz Prage, meseca prosincea. Ker vam je bil deloma g. Boh. Patera poročal o šoli slovanskih jezikov, in sem bil tudi jaz prej enkrat že omenil te šole v svojem dopisu, dozvoljujem si denes v prevodu čestitim bralcem „Popotnikovim“ podati članek s katerim je g. Jan. Lego v prvi letošnji številki časopisa „Beseda učiteljská“ razjasnil namero, katero si je stavil s poučevanjem slovenščine posebe. Članek slove v svoje celoti tako-le:

Slovanski učitelj!

Stavili smo si nalog naše bralce seznaniti s slovanskimi jeziki. Učenje teh jezikov ima samó ob sebi veliko zanimivega, ako je primerjamo s češčino, ali pa v obče vse med sabo ter zanima še posebno onega, ki se ima po svojem poklicu baviti s česko slovnico. Priučenje teh jezikov ima za praktično živ-

ljenje to veliko vrednost da se nam z njimi odpro kakor s ključem vrata v veliki slovanski svet, v katerem so nam slovanske književnosti najzgovornejši spremljevalci.

Ko smo si na podlagi materinega jezika prisvojili znanje štirih ali petih drugih slovanskih jezikov, še-le potem bomo spoznali duševno spojenje in krvno sorodstvo 100 milijonov broječega naroda, kateri ima po svojem svojstvu in po svojih plodovih duha toliko krasote in toliko bogastva, da se moramo šteti srečnimi, biti člani tega velikega rodu iz čegar fizične in moralčne sile nam dohajajo moči.

Zadačo svojo hočemo izvršiti v posebni prilogi, in njo prvo številko smo priložili današnjemu prvemu listu, da bomo tako čim preje svoj cilj dosegli. Ker pri tem velikem koraku k napredku računamo na temeljito gramatično izobraženje naših čitateljev, bomo teoretični del v njega posameznostih po moči omejili, kolikor stvar sama na sebi v to dovoljuje, ter bomo opustili manj važne posebnosti in razločke, katere bomo v opombah pojasnjevali z izgledi. V praktičnem delu bomo iz začetka le znane snovi vporabljali za berilo, tako da se nam bo le slovniška oblika deloma zdela zamotana in le tu in tam kaka tuja beseda. „Pozneje bomo pedagojska poročila in pedagojske dopise iz te ali one slovanske kronovine prinašali“, in ko se bomo tako jednega jezika za drugim naučili, dospeli bomo na tem bolj zabavnem kakor napornem potu do zaželenega cilja.

Mej začetniki bode jih gotovo več, katerim se bo ta ali ona razlika mej jezikoma čudna zdela. Res je; čim sorodnej je jezik, tem bolj čudne se nam zdé take razlike, in tuji jezik ne kaže teh posebnosti zaradi tega, ker je v njem vse novo. „Priatelji ko bi ravno teh razlik ne bilo, imel bi 100 milijonov broječi slovanski narod le en jezik. Ako uvažujemo, koliko let potrebujemo, da se naučimo temeljito kakega neslovanskega jezika, kaj je delo dveh ali treh let, katera potrebujemo, da se naučimo kakega slovanskega jezika, pač le malo v primeri z dobičkom, kateri nam po združenju z našimi brati v tako ogromnem številu dohaja.

Vsak slovanski jezik razločuje se od drugih po posebnostih ali po po-menu tako, da so spojeni vsi skupaj v veličastno harmonično celoto, v kateri jeden družega vzajemno dopolnjuje. Da pa začnemo denes s slovenskim jezikom, je glavni vzrok velika potreba, slovanske vzajemnosti v obče, in vzajemnost narodnega šolstva, da bi posebno naše učiteljstvo čim najpreje vstopilo v čilo dotiko s svojimi južnimi kolegi, podpirajoč je, iz zaklada lastne skušnje, dejansko o pravi bratovski ljubezni v njihovih najplemenitejših težnjah tako, da bi jim izginilo iz pota njihovega poklica premnogo trnje in osat, ki duši slovansko narodnost.

Pisatelj teh vrstic opazuje že blizo trideset let narodno življenje po slovenskem in se je prepričal, da slovenski narod sam za-se ni mnogoštevilen, politično administrativno pa je na osem vladnih okrajev ali dežel raztrgan in od svojih najbližjih bratov Hrvatov popolnoma ločen, da sicer potrebuje podpore vsega Slovanstva, a v vzajemnosti z narodom českim sedaj največ doseči more. Da gojimo to vzajemnost tudi na pedagojskem polju, izpolnjujemo dolžnosti do nas samih, ako našega najstarejega slovanskega zaveznika, kakor je baš Slovenec, v enem in istem boju dejansko podpiramo. Znanje slovenskega jezika doneslo nam bo tudi to prijetno, da se bomo, potujoči po slovanskih deželah, ki se odlikujejo od drugih po premnogih natornih lepotah, lahko pečali z narodom naše krvi in našega mesa in enake osode, z narodom visoko nadarjenim, ki močno brepeni po napredku.

Jindřich Čeh.

Iz Planine na Notranjskem, sredi februarja. — Davno je uže preteklo dolgih dyanajst let odkar je naš visoki deželni šolski svet razposlal vsem šolskim vodstvom ukaz zadevajoč in naštevajoč najpotrebnejše učne pripomočke,

katere naj bi si vsaka šola omislila. Dasiravno je pa preteklo že toliko časa in dasiravno vsako leto šolske proračune sestavljamo in višji gosposki v potrjenje predlagamo, je vendar vedno še mnogo starih šol po deželi, katere so z učnimi pripomočki kaj borno oskrbljene. Vsakoletni proračuni se sicer redno sestavljajo in v imenovani namen tudi kak znesek vsprejme, a kaj pomaga vse to, ko pa krajni šolski sveti oziroma njih predsedniki, kaj radi v ta namen odmerjene novce v druge šolske potrebščine vtaknejo, šolo pa brez najpotrebnejših učnih pripomočkov boljših časov čakati pusté. Kakor kmetovalec svoja dela brez potrebnega orodja težavno izvršuje, tako tudi šola brez najpotrebnejših učnih pripomočkov le slabo izhaja in za drugimi o tej zadevi dobro oskrbljenimi vrstnicami zaostaja. Nič boljše kakor z učnimi pripomočki tudi ni sè šolskimi vrti. Srečen se mora šteti učitelj-voditelj, če z velikim moledovanjem modre glave krajnega šolskega sveta tako daleč pripravi, da dovolijo kak groš za vzdrževanje za povzdigo kmetijstva in splošnega blagostanja prekornega šolskega vrta. Naši veljaki v krajnih šolskih svetih navadno mislijo, da je učitelj sam dolžan z učenci šolski vrt obdelovati in z malim povračilem, kojega na leto za podučevanje kmetijstva dobi, razne stroške pokrивati, a z velikim trudom vzrejena drevesca pa občanom brezplačno deliti.

Kadar bodo naši ljudje malo več pojma o dobri šoli imeli in kadar bodo višje gosposke sè zanikernimi krajnimi šolskimi svetii strožje postopale, vzboljšale se bodo tudi šole in šolski vrti, a do tje je najbrži še precej daleč. —k.

Iz Ruš, 20. februarja. Kako koristne in blagodejne so šolarske kuhinje posebno tam, kjer oddaljeni otroci ostajajo čez poludne v kraju, kjer je šola, znano je vsakemu učitelju. Šolarska kuhinja je oddaljenim otrokom neizmerna dobrota, ona pa je tudi v prid šoli sploh, ker se ž njo doseže redno obiskovanje šole bolj, kakor s katerim bodi drugim sredstvom. Z veseljem poročam, da pri nas imamo to prekornostno napravo že drugo leto. Dan na dan dobiva do 60 ubogih otrok pri mesarju g. Mulétu gorke goveje juhe. Kako prijetno je človeku pri sreč, ko vidi prejšnje blede in premrle otroške obraze zopet rdečelične. Veselje do šole in hvaležnost bere se obdarovanim otrokom iz lica.

Ruše niso niti trg niti mesto, kjer ustanovitev enakih naredeb nima toliko težav in zaprek, ampak le vas, ki pa v tem oziru nadkriljuje mnogo večjih krajev na deželi. V primeroma kratkem času posrečilo se je učiteljstvu toliko podpore pridobiti, da dobi sleherni šolski dan tolikošno število otrok gorko jed. Da je mogoče toliko otrok hraniti, pripomore nizka cena, ki jo g. Mulé zahteva; on gotovo pri tem nima nikakoršnega dobička, ampak stori to le iz prijaznosti do šole. Omeniti mi je tudi krajnega šolskega ogledo g. M. Karničnika in uda krajnega šolskega sveta g. I. Robnika, ki sta se za to naredbo jako zanimala in prvi 10 gld., drugi 8 gld. v blagi ta namen podarila. Mnogo drugih dobrosrčnih ljudij je darovalo vsak po svojej moči večje in manjše doneske in omogočilo tako ustanovitev šolarske kuhinje.

Vsem blagim dobrotnikom šole in prijateljem mladine, ki so v to svrhu kaj pripomogli, bodi na tem mestu izrečena najtopleja zahvala za njih blagoturno požrtvovalnost. —c.

Bizeljsko. Zopet je sprejela črna mati zemlja enega naših v svoje hladno krilo. Dne 1. februarja umrl je v Brežicah 79 let stari, umirovljeni nadučitelj iz Bizeljskega gospod Luka Repotočnik ter se preselil v boljšo večno domovino, kjer ni tug, ne bolečin.

Rodil se je ranjki dne 7. oktobra 1807. l. v Razborju v slovengraškem okraju ter leta 1828 dovršil tedaj predpisani tečaj za učiteljske pripravnike v Celju. Služboval je v Šmarji, Ponikvi, Makolah, Rečici v Sav. dolini ter l. 1841. prišel na Bizeljsko, kjer je celih 40 let marljivo mladino podučeval.

Ranjki je bil blag človek, ki je svoje dolžnosti vestno izpolnoval; v svojem obnašanju bil je prav ljubeznjiv, jako varčen in zmeren. Kako je bil

priljubljen, videlo se je očitno pri pogrebu. Nad 20 učiteljev, gosp. okr. glavar Rupnik, g. mestni župan, več uradnikov in precej velika množica ljudstva ga je spremljala na zadnjem potu k večnemu miru. Bodi mu zemljica lahka!

M.

Novice in razne stvari.

[Presvítli cesar] podaril je 200 gld. v podporo revnim učencem česke šole na Dunaju, okr. Favoritov.

[Koliko prebivalcev posameznih slovanskih narodov pride na jedno srednjo šolo?] Na jedno srednjo šolo pride 100.000 Čehov, 120.000 Hrvatov in Srbov, 123.000 Polakov, 360.000 Slovencev in 2.800.000 Rusov.

[Prusko!] V semenišču v Exinu je slušatelj 3. tečaja (rodом Poljak) v svoji pesmarici nad nadpisom: „Ich bin ein Preusse“, zapisal „Ja sem Poljak“. To je učiteljski zbor prijavil vladi, katera je zapovedala, da se ima do tičnik takoj izključiti.

[Draga godbila.] Pri neki dražbi v hôtelu „Drouot“ v Parizu, so se pred kratkim prodala: En Stradivarijev violoncello z imenom slavnega mojstra in letnico 1689 za 19.010 frankov, drugi violoncello istega mojstra z letnico 1691 za 12.000 frankov, en Ruggeri iz leta 1650. za 32.000 frankov, zbirka italijanskih violonov (Bassgeige) za 510 do 615 frankov kos, en lok za gosli od Tourte-ja za 1100 frankov itd.

[„Matica Slovenska“] bode izdala letos tri knjige, in sicer: 1. Letopis, kateremu ostane urednik g. prof. Fr. Levce; 2. Zabavne knjižice II. zvezek. V ta namen pridobila si je „Matica“ iz zapuščine pokojnega Podgoriškega prevod romana Gogoljevega „Mrtve duše“ ali „Čičikove doživelosti“; 3. „Uvod ali priprava v modroslovje“. To knjigo je ponudil dr. Lampe. — Od 9. oktobra 1886 do 12. februarja 1887 je „Matici“ pristopilo 53 novih udov, med njimi iz učiteljskega stanú: Gosp. Ivan Vrhovec, e. kr. gimn. profesor v Novem mestu (kot ustanovnik); gg. Fran Novak, Matej Suhač in Alojzij Tavčar, aprob. gimn. suplenti v Ljubljani. Nadalje gospodje: Čeh K., učitelj pri Sv. Trojici; Čok Andrej, učitelj v Proseku; Ferluga Štefan, učitelj na Opčinah, Jerše Alojzij, nadučitelj v Trebnjem; Ješovnik Simon nadučitelj pri sv. Ropertu v sl. g.; Klemenčič Josip, učitelj v Galiciji pri Celju; Knaflič Radoslav, učitelj v Šmarjem pri Jelšah; Koren Josip, učitelj v Proseku; Supanek Josip, nadučitelj v Grižah; Valentič Anton, učitelj na Opčinah. — Tako je prav! Prvi naš literarni zavod je pa tudi vreden naše podpore. Zatorej upamo, da bodo navedene gg. tovariše v obilnem številu posnemali tudi oni, ki se dosedaj še niso zanimali za „Matico Slovensko“. „Zrno do zrna pogača, — Kamen do kamena palača!“

[Céne muzikalije.] Podpisani bi rad mej slovenskim učiteljstvom prodal še nekaj preostaviših mu iztisov latinske maše: „Pobožni vzdih“ ter nekoliko izvodov II. zvezka „Avgusta Armina Lebana „Skladeb“. Maši je bila prvotna cena 1 fl., skladbam pa 40 kr.; a gg. tovarišem jih oddajem sedaj po nezaslišano nizkeji ceni: „Mašo“ po 30 kr., „Skladbe“ po 15 kr. s poštnino vred.

Janko Leban, učitelj v Avberu (p. Zanjel pri Sežani, Primorska).

[Za hvala.] Slavni odbor „Matice Slovenske“ podaril je učiteljski bukvarnici v Lembahu 24 dragocenih knjig razne vsebine, za koji blagodušni dar se tukaj izreka najtoplejša hvala.

Šolsko vodstvo v Lembah-u pri Mariboru dne 24. februarja 1887.

Fran Rošker,
šolski vodja.

[Mariborsko sadjarsko društvo] bo de imelo v četrtek 3. marca t. l. ob 11. uri dopoldne pri „mestu Dunaj“ v Mariboru svoj glavni zbor s tem-le vspešdom: 1. Poročilo odbora o društvenem delovanju. 2. Govor gospoda ravnatelja Kalman-a o svojih opazkah pri razstavah sadja v Botzen-u in Meissen-u l. 1886. — 3. Volitev novega odbora. 4. Nasveti.

Vabilo. (Celjsko učit. društvo) ima v četrtek, dne 3. marca t. l. ob 11. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoje redno mesečno zborovanje s sledečim dnevnim redom: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. Delovanje učitelja v spomladi; gov. g. T. Grah. 5. O učnih pripomočkih; gov. g. J. Klopčič. 6. Poročilo pregledovalcev društvenih računov za l. 1886. 7. Nasveti. — Prav obilne udeležbe prosi in pričakuje odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima v četrtek 3. marca t. l. ob 11. uri dopoldne svoje redno zborovanje po sledečem vspešdu: 1. Zapisnik. 2. Došli dopisi. 3. Pogovor zaradi izleta v majniku. 4. Govor g. Ivana Streleca: „Duševni nagoni in napake pri otroški odgoji“. 5. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi odbor.

Vabilo. Kozjansko-sevniško-breško učiteljsko društvo bo dne 3. marca t. l. na Vidmu s tem-le vspešdom zborovalo: 1. Poročilo o IV. dež. konferenci; govori g. J. Mešiček. 2. Društvene zadeve. 3. Volitev novega odbora. 4. Nasveti. — Pričetek zborovanja ob polu 10. uri. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

P. n. dosedanje „Popotnik“-ove naročnike, ki še svoje naročnine niso obnovili, prav vljudno prosimo, da to vsaj sedaj kmalu storé. Sploh si usojamo opozarjati, da se naročnina navadno predplačuje! Onim p. n. prejemljavcem našega lista pa, ki so z naročnino še od poprej na dolgu, smo primorani s to številko list ustaviti, ako v kratkem ne poravnajo svojega dolga.
Upravništvo „Popotnika“

Pri upravništvu „Popotnika“ v Mariboru se dobiva:

Fizika v nižjih šolah.

Metodična razprava.

Spisal **Fr. Hauptman.**

Pri šolski razstavi v Gorici s častnim priznanjem odlikovano delce.

Vsebinska:

Uvod. — I. Zgodovinski razvoj. — II. Metoda. 1. Opazovanje; 2. Zakon; 3. Delujoča sila; 4. Uporabljanje. — III. O izbiranju gradiva. — IV. O obliki pouka z ozirom na učenca. — V. O obliki pouka z ozirom na učitelja. 1. O prašalno razvijalni obliki; 2. O poskuševanju; 3. O gojitvi učnega jezika. — VI. O fizikalnih aparatih.

Cena 15 kr. — po pošti 17 kr.

Prva avstrijska občna tovarna učil
Alojza Kreidl-a v Pragi

Husova cesta šte. 241 — I,

je izdala ravno kar celo nov,
popoln

imenik učil,

v katerem se nahajajo najnovejša učilna sredstva, in ga na zahtevanje razpošilja brezplačno in franko vsem p. n. gosp. učiteljem.

Ceniki v nemškem in slovanskem jeziku.